

a legtöbb kutatás eredményeként *egyéb jellegű könyvtárhasználatra* is sor kerül;

a legtöbb felhasználó *nem igényel rendszeresen visszatérő kutatást* egy témán belül.

A nem ipari környezetben lévő könyvtárak általában költségvetési és egyéb alapítványi segítségből tartják fenn magukat. Az on-line keresőrendszerek rutinszerű használata ebbe a pénzügyi keretbe azonban nem illeszthető be. A könyvtárak vagy lemondanak a legkorszerűbb szolgáltatásokról, vagy *kénytelenek ezeket megfizettetni a felhasználóval.*

A számítógépes információs rendszer sikeres működtetése önmagában is nagy jelentőségű, de egyben a *könyvtári szolgáltatás minőségileg fejlettebb formája.* Az új helyzet eredményeképpen a könyvtáros mint információs szakértő, fokozatosan nagyobb és nagyobb részt vállal a felhasználók irodalomkutatási tevékenységéből.

*/RUHL, M. J. – YEATES, E. J.: Introducing and implementing on-line bibliographic retrieval services in a scientific research and development organization = Journal of Chemical Information and Computer Sciences, 16. köt. 3. sz. 1976. p. 147–150./*

(Valkó Péter)



### A szovjet ágazatközi területi információs szervek feladatai

A szovjet ágazatközi területi információs szervek funkcióit és feladatait azóta vitatják, amióta csak létrejöttek. A velük kapcsolatos vélekedések többsége – akár igenlők, akár tagadók – többnyire túlzók. Az objektív ítélet az alábbiakkal indokolja szükségességüket:

1. az ipar ágazati irányítása különösen fontossá teszi azt, hogy a termelő szervezetek minél akadálytalanabban hozzáférhessenek ágazatközi információkhoz;

2. a területi információs szervek (a köztársasági információs intézetek és a megyei tudományos-műszaki információs és propaganda központok) *földrajzilag közel esnek a felhasználókhöz, s ezért operatívabban láthatják el őket a számukra szükséges információkkal;*

3. amikor az ágazati információs szervek képtelenek teljesíteni az ágazatukba tartozó termelő szervezetek (főként: kis- és középvüzetek) információ kéréseit (s ez nem ritka eset), a területi információs szervek általában *szívesen vállalják magukra ezek kielégítését.*

Természetesen hiba lenne a területi információs szerveket egyszer és mindenkorra meglévő és megváltoztathatatlan létesítményeknek tekinteni és nem kutatni, nem tervezni a jövőjüket. Ezt azonban a következők figyelembevételével felelősségteljesen kell megtenni:

1. funkcióik, feladataik finomítását és fejlesztését mindig *rendszerlemzéssel kezdjük* mindenekelőtt az

országos információs rendszer lehetséges változásait, illetve a gépesített és automatizált információszolgáltatásra való mind szélesebb körű áttérést mérlegelve;

2. a funkciók és a feladatok módosításának mindig *összhangban kell lennie* az irányító szervek céljaival és feladataival;

3. a területi információs szervek rendszerének *szolgáltatnia kell* a területi és az ágazati irányítás közötti együttműködést;

4. mindenképpen *fenn kell tartani az eddig kialakított két típust*, mivel mindkettő más és más irányítási szférát szolgál ki, bár nagyjából azonos funkciók és feladatok ellátásával;

5. az eddigi fejlődési tendenciákkal összhangban *meg kell erősíteni e szervek szerepét* a területi tervezésben és irányításban;

6. egy adott terület különféle ágazataiban létrehozott tudományos-műszaki információk összegyűjtése és szét-sugárzása a területi központok sajátos, más szervek által nem gondozott feladata. Éppen ezért e feladat ellátásának optimalizálása révén kell a területi információs szerveket beépíteni az országos információs rendszerbe, illetve biztosítani az ágazati információs szervekkel való elvszerű együttműködésüket;

7. ami e szervek információközvetítő szerepét illeti, nekik kell vállalkozniuk a *már feldolgozott nemzetközi információk szétsugárzására* a gondjaikra bízott területeken.

A fentiek szem előtt tartásával az ágazatközi területi információs szervek funkciói és feladatai a fejlődés szükségletei szerint dinamikusan alakíthatók. Ma már az is nyilvánvaló, hogy létüket sem most, sem a jövőben nem lehet megkérdőjelezni, mivel más szervek által el nem végezhető, sajátos feladataik vannak.

*/GOLOVANOV, A. V. – VIKTOROV, A. Z.: Funkcii i zadaci mezsotraszlevüh territoriaľnüh organov informacii v GSzNTI. = Naucsno-Tehnicoszskaja Informacija, 1. sor. 2. sz. 1977. p. 7–14./*

(Futala Tibor)



### Kutatási és fejlesztési információs szolgáltatások kiépítése Portugáliában svéd segítséggel

1975-ben oktatásügyi együttműködési tervet dolgoztak ki Svédország és Portugália között. Ennek keretében a *Svéd Nemzetközi Fejlesztési Ügynökség (Swedish International Development Agency, SIDA)* vállalta a portugál dokumentáció megsegítését a stockholmi *Tech-nológiai Könyvtár Királyi Intézetének (Royal Institute of Technology Library, RITL)* közbeiktatásával elsősorban a számítógépes folyamatos információszolgáltatás és az információkeresés területén.

Rendszerek közvetlen átadására és átvételére nem volt lehetőség, mivel Portugáliában hiányoztak az előfeltételek: az igények nem ismertek; a könyvtári gyűjtemények elégtelenek eredeti dokumentumok vagy másolatok szolgáltatására; nincs elegendő információs szakember és a külső szolgáltatások átvételéhez szükséges központi intézmény.

A svéd segítség ezeknek a hiányosságoknak egyidejű felszámolását tűzte ki célul, és a következőkhöz nyújtott támogatást:

a portugál Tudományos és Műszaki Dokumentációs Központ (*Centro de Documentação Científica e Técnica, CDCT*) átszervezéssel egybekötött kialakítása;

két információs szakember oktatása Stockholmban azzal a céllal, hogy ismereteiket majd továbbadják;

kísérletek a RITL szolgáltatásainak folyamatos tájékoztatásra, valamint az *Európai Űrkutatási Ügynökség (European Space Agency, ESA) Űrkutatási Dokumentációs Szolgáltatásának (Space Documentation Service, SDS)* retrospektív információkeresés céljára való átvételére;

központi katalógusok létrehozásának meggyorsítása.

Az együttműködésben az eredeti tervekhez viszonyítva bizonyos késedelem mutatkozik, az eredmények értékelése után alakítják ki a program újabb szakaszának feladattervét.

A portugál Tudományos Dokumentációs Központból átszervezéssel kialakított CDCT főbb feladatai a következők:

a tudományos és műszaki jellegű tevékenységek információs támogatása;

az Oktatásügyi és Tudományos Kutatási Minisztériumhoz tartozó könyvtárak és dokumentációs intézmények módszertani segítése;

a portugál részvétel elősegítése a tudományos-műszaki tájékoztatás nemzetközi együttműködési programjaiban; kapcsolatok biztosítása külföldi dokumentációs központokkal;

együttműködés a minisztériumhoz nem tartozó tájékoztatásügyi szervekkel;

az országon belüli együttműködés elősegítése a dokumentumcseré és másolatszolgáltatás területén;

részvétel az információs és dokumentációs szakemberek oktatásában és továbbképzésében;

az információs igények ösztönzése;

a külföldi dokumentációs szolgáltatások hasznosítása Portugáliában;

a portugál dokumentációs szolgáltatások nemzetközi terjesztésének elősegítése;

tájékoztatástudományi kutatások végzése együttműködve az érdekelt szervekkel.

*/HJERPE, R.: Introducing modern information services to research and development in Portugal = Tidskrift för Dokumentation, 33. köt. 2. sz. 1977. p. 17–20./*

\* \* \*

(Balázs Sándor)

## Az NSZK Informatikai Dokumentációs Központjának 1976. évi beszámolója

*Az Informatikai Dokumentációs Központ*

*(Dokumentationszentrum für*

*Informationswissenschaften, ZDOK feladatai:*

az információ és dokumentáció egész területére kiterjedő (könyvtártudomány, informatika, nyelvészet, kommunikáció és publicisztika) központi szakirodalmi információs szolgáltatások kialakítása;

központi nyilvántartás az előbb felsorolt szakterületeken folyó kutatásokról, vizsgálatokról, feldolgozásokról stb.;

információs és dokumentációs szakemberek és intézmények adatainak nyilvántartása;

informatikai központi szakkönyvtár kialakítása;

osztályozási rendszerek és teauruszok gyűjteményének kiépítése.

*A ZDOK szolgáltatásai:*

informatikai tárgyú cikkek referálása a *Nachrichten für Dokumentation* c. folyóiratban;

a ZDOK új külföldi beszerzései annotált címjegyzékeinek közlése a *Nachrichten für Dokumentation* c. folyóiratban;

szelektív információterjesztés egyéni és általánosított profilok alapján;

retrospektív irodalomkutatás;

információközvetítés;

ajánlott bibliográfiák összeállítása;

előkészítés alatt álló információs és dokumentációs rendszerek adatainak nyilvántartása;

nyugatnémet információs és dokumentációs szakértők és intézmények nemzetközi tevékenységének nyilvántartása;

kölcsönzés;

másolószolgálat;

bibliográfiai tájékoztatás;

alkalmi könyvkiállítások rendezése.

*Beszámoló a Központ tevékenységéről*

Szakirodalmi tájékoztatás

A tájékoztatási tevékenység fokozatos számítógépesítésével kapcsolatos előzetes vizsgálatok befejeződtek. Eszerint a ZDOK számára pillanatnyilag optimális megoldás az adatok rögzítése géppel olvasható alakban, és tárolórendszer létesítése a *VDE Elektrotechnikai Doku-*